

Ardealul Juridic

Revistă de Drept și de Unificare Legislativă
Doctrină, Jurisprudență, Legislație comparată

Revista apare regulat la 1 și 15 a fiecărei luni afară de lunile de vacanță Iulie și August (iar în cursul anului excepțional ca număr dublu) când apare odată pe lună

Abonamentul pentru Instituții și Autorități 600 Lei pe 1 an
Advocați 500 Lei pe 1 an
Magistrați 400 Lei pe 1 an
Un număr simplu 30 Lei
Un număr dublu 55 Lei
Un număr vechi 40 Lei

Redacția: Str. Calea Victoriei No. 53.
Telefon 590. Administrația: Str. Regina Maria 18 (Radio Reclame România S.A.) unde se primesc abonamente și orice cereri de adfje. Telefon 630

Director fondator și redactor responsabil: **VASILE M. DIMITRIU** Consilier la Curtea de Apel din Cluj

Colaboratori:

Alexandrescu Traian
Fost Prim-președinte de Tribunal
Avocat din București

Anca Justin Leontin
Judecător Trib. Cluj

Ceur Aslan Ernest
Consilier la Curtea de Apel Timișoara

Balașu Paul
Consilier la Curtea de Apel din Cluj

Bartha Ignat
avocat din Cluj

Boila Romul
Profesor la Universitatea din Cluj

Botez Corneliu
Consilier la Inalta Curte de Casație

Dimitriu Vasile
Profesor la Universitatea din București

Docan P. George
Președinte Tribunalul Buzeu

Filpescu Constantin
Consilier la Curtea de Apel din Cluj

Filpescu Ricard
Judecător tribunalul Cluj

Hațieganu Emil
Profesor la Universitatea din Cluj

Kis Maurițiu
Profesor universitar pensionar

Lazar Aurel
Fost ministru, Avocat Oradea-Mare

Marta Alexandru
Prim președintele Curții de Apel
Timișoara

Micșa Pompei
Prim președintele Curții de Apel Cluj

Munteanu Victor
Avocat din Sibiu

Negrea Camil
Profesor la Universitatea din Cluj

Onișor Victor
Profesor la Universitatea din Cluj

Pastia P. Vasile
Judecător la Trib. Cluj

Petrescu F. Vasile
Judecător de ședință la Trib. Sibiu

Popp Romulus
Prim președintele Curții de Apel
Brașov

Poruțiu Petre
Profesor la Universitatea din Cluj

Praporgescu Ștefan
Consilier la Curtea de Apel Oradea-Mare

Radu Iorgu
Profesor la Universitatea din Cluj

Stetcu Emilian
Judecător șef la ocolul Mercurea-
Sibiului

Stăncescu Ștefan
Prim președintele Curții de Apel
Oradea-Mare

Tolciu Ioachim
Avocat din Cluj

Tănăsescu Teodor
Consilier la Curtea de Apel din Cluj

Xantopol Constantin
Fost magistrat. Avocat din Cluj

C U P R I N S U L

1. Cercetarea Paternității de **G. P. Docan**
Președinte Trib. Buzău
2. Cazul Sacco—Vanzetti de **Adonis G. B. Popov**
Avocat din Cluj
3. Accidentele de muncă și legislație de **Dr. Od. Apostol**
4. Clauze neprevăzute în Contractele de vânzare dintre Stat și particu-

lari. Jurisprudența Trib. Brașov.
Aplicarea Ord. 4420—1918 în con-
tractele de dotă imobiliară cu o
adnotare de

A. Ulboreanu
Consilier la Curtea de
Apel din Cluj

5. Informațiuni

RENUMITELE AUTOMOBILE

Au sosit
la magazinul
de automobile

IOAN N. ILESCU CLUJ,
STRADA REGINA MARIA NR. 16.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

BANCA CHRISSOVELONI

SOCIETATE ANONIMĂ ROMÂNĂ

CAPITAL
ȘI REZERVE
LEI 350,000.000

SUCURSALA CLUJ
SEDIUL CENTRAL BUCUREȘTI

Sucursale: Constantinopol, New-York,
Brăila, Constanța, Galați, Sibiu. // Bănci
afiliate: Banca de Dețize și Lombard, București,
Banca Ardeleană Casa de Economie Cluj, Chris-
soveloni & Co. Paris, Chrissoveloni & Co. Viena

TELEFON: 379, 62, 427, 980

CASA DE PĂSTRARE ȘI BANCA

DE CREDIT DIN
CLUJ SOC. AN.
CLUJ, PIATA UNIRII

Capitaluri
proprii Lei

77,000.000

7

SUCURSALE:
IN DEJ, DICIOSĂN.

Execuțază
avantajoz
orice ala-
ceri bancare

MARTIN, ALBA-IULIA ȘI TÂRGU-MUREȘ

Banca Generală a Țării Românești București,

Brăila,
Brașov, Cluj,
Constanța, Craiova,
Galați, Giurgiu, Oradea
Mare, Ploești, Sfântul
Gheorghe, Târgul
Măgurele

Societate Anonimă

Capital vărsat Lei 60,000.000 // Rezerve Lei 50,000.000
Adresa Telegrafică: „GENEROMANA”

Ardealul Juridic

Revistă de Drept și de Unificare Legislativă
Doctrină, Jurisprudență, Legislație comparată

Revista apare regulat la 1 și 15 a fiecărei luni afară de lunile de vacanță Iulie și August (iar în cursul anului excepțional ca număr dublu) când apare odată pe lună

Abonamentul pentru	Instituții și	Autorități	600 Lei pe 1 an
Advocați	Magistrați	400 Lei pe 1 an	500 Lei pe 1 an
Un număr simplu	Un număr dublu	35 Lei	40 Lei
Un număr vechiu			

Redacția: Str. Călea Victoriei No. 53.
Telefon 590. Administrația: Str. Regina Maria 18 (Radio Reclame România S.A.)
unde se primesc abonamente și orice cereri de adfite. Telefon 630

MATERIAL PENTRU UNIFICAREA LEGISLATIVĂ

Cercetarea Paternității

in Dreptul român interprovincial

Una din chestiunile cele mai delicate în materia dreptului român interprovincial este aceea privitoare la căutarea paternității.

Se știe că pe când legea noastră civilă interzice cercetarea paternității copilului natural (în afară de cazul când răpirea mamei corespunde cu perioada concepției), ea este admisă fără restricții atât în dreptul cutumiar ungar și în codul austriac (art. 163) aplicabile în Transilvania și Bucovina, cât și în codul rusesc (art. 132) aplicabil în unele județe basarabene. Aceste legiuri pot veni în conflict cu codul nostru civil, decâteori se întâmplă ca un copil natural să fie fructul unor relațiuni sexuale nelegitime dintre două persoane originare din teritorii de drept diferite. Cum până la mult dorita și... mult întârziata unificare legislativă, statutul personal al locuitorilor țării se deosebește după teritoriile de drept cărora ei le aparțin, nu odată se vor ivi conflicte între statutul personal al copilului natural și statutul pretinsului său tată. În lipsa unei legi care să reguleze asemenea conflicte, jurisprudența are misiunea de a le deslega, pronunțându-se în fiecare speță asupra legii care trebuie aplicată, fie aceasta legea teritorială sau legea personală a părților litigante.

În ce privește recunoașterea forțată a copilului natural, problema este foarte controversată în dreptul internațional privat, din ale cărui izvoare instanțele noastre s'ar putea inspira. Ea este, cum spune Laurent, „una din chestiunile cele mai încurcate ale științei noastre, care ar pretinde o decizie pe cale de tratat”¹. Astfel, uneori legea personală

a părților interzice căutarea paternității aceasta pentru motive de ordine publică, în scop de a evita procesele scandaloase în cari femei necinstile ar purta pe oameni cinstiți, iar pe de altă parte pentru ca nu cumva o probă totdeauna nesigură să introducă în familiile legitime copii străini. Dimpotrivă, legea teritorială poate permite cercetarea paternității, pentru considerații sociale pe cari unii le confundă cu motivele de ordine publică. S'a spus cu drept cuvânt că nici una din aceste legi nu reprezintă monopolul moralei sociale și, în orice caz, nu judecătorul este chemat să decida care din ele trebuie preferată din acest punct de vedere. El trebuie să le primească așa cum sunt.

Prin urmare, conflicte se pot ivi între legea teritorială și legea personală a celor două părți litigante (copilul natural și presupusul tată), când amândouă părțile sunt de aceeași naționalitate. Dar conflictele sunt și mai complicate când naționalitatea celor două părți e diferită, când fiecare din ele are un alt statut personal.

Apoi, chiar legile cari permit cercetarea paternității se deosebesc între ele după condițiile și modul de exercitarea acțiunii, unele fiind mai severe, altele mai largi. Din această cauză controversale ce se pot ivi sunt nenumărate.

Însfârșit, dacă restrângem problema numai la conflictul dintre două legi anumite, ea devine mult mai delicată când se ivește în granițele unui și aceluiaș stat, adică în cazul unui conflict interprovincial. În acest caz, vom aplica oare întocmai principiile dreptului internațional privat privitoare la conflictele legilor, sau aceste principii vor suferi schimbări din pricina domeniului lor de aplicare?

Este deci necesar a studia mai întâi problema recunoașterii judiciare a paternității în dreptul internațional privat, cercetând dife-

¹ Le droit civil international, 1881, vol. V, nr. 264.

ritele ipoteze ce se pot ivi și rezumând teoriile ce s'au emis asupra lor. Vom discuta apoi aceeași problemă în dreptul interprovincial, după care vom analiza un interesant și original aspect al problemei în materia dreptului nostru interprovincial, anume conflictul dintre codul civil austriac și codul civil român.

George P. Docan,

Președinte de Secțiune la Trib. Buzău

Notă. Articolul ce publicăm alcătuiește prefața unei noi lucrări a dlui G. P. Docan ce a apărut de curând în editura „Curierului Judiciar“ S. A. în București sub titlul „Cercetarea paternității în dreptul român interprovincial“. În acest studiu de aproape 40 pagini distinsul autor dezvoltă problema recunoașterii paternității discutând-o din punctele de vedere subliniate de noi cu literă cursivă. E o nouă și foarte serioasă contribuție a colaboratorului nostru la marea problemă a unificării legislației române.

Cazul Sacco—Vanzetti

În decursul unei singure luni, am asistat la două acte de rebeliune contra justiției: revoluția de o zi dela Viena și atentatele, care continuă încă, provocate de procesul Sacco și Vanzetti. Unul limitat în timp și în spațiu; celalalt cuprinzând două continente și încă în curs de convalescență.

Justiția este expresia supremă a puterii unui stat, funcție eminentă socială, etatistă — inconceptibilă în afară puterii coercitive legalmente recunoscute de toți.

Astfel, atacul contra justiției îmbracă forma ultrajului și este semnul unei grave lupte dintre stat și cetățeni.

Chiar când justiția se dă în colaborare cu jurații, — delegația și expresia imediată a opiniei publice, pentru corectarea și adaptarea legilor — justiția rămâne, nu mai puțin, expresia forței unui stat.

Atacul dela Viena a fost îndreptat direct împotriva imaginii însăși a justiției — palatul ei —, împotriva unor auxiliari ai ei, lipsiți de orice jurisdicțiune — niște funcționari din grefe — și împotriva cărților funciare — documentul proprietății private. El a avut caracterul mai precis de răsbunare contra justiției însăși, iar turnura politică pe care revoluția era gata s'o ia, cu ajutorul bolșevicilor, a fost un accesoriu.

Atentatele Sacco—Vanzetti au depășit acest cadru și au avut, din capul locului, un caracter pur politic revoluționar: se manifesta solidaritatea pentru doi indivizi anarhiști. Nu era lupta dintre clase, cât lupta dintre libertatea de existență a tuturor și cea de distrugere prin armele anarhiei. Afacerea aceasta nu a justificat coalizarea atâtor colectivități, străine de statul Massachusetts, și chiar a socialiștilor — dușmanii anarhiștilor — decât prin aparența ei morală: lupta contra pedepsei cu moartea. De fapt, lupta contra ordinii și a puterii statului.

Atentatele acestea au fost îndreptate — și speculate — nu atât contra judecătorului Theilor, care a refuzat revizuirea procesului, pe cât împotriva cadrelor societății însăși, reprezentate prin legi — care trebuiesc aplicate. Sfera de acțiune a protestanților a depășit cad-

rele statului interesat, iar victimele nu au fost cei presupuși vinovați — jurații, palatul tribunalului ori registrele funciare; ci cetățenii nevinovați din Massachusetts și din oricare alt stat de pe continentul european, cari trebuiau convingși prin aceste atentate că statele sunt incapabile să-i apare.

Vocile câtorva intelectuali, printre care cea a scriitoarei daneze Karen Michaelis, scriitoarea istoriei feminine — și cea a fostului Președinte al Republicii Franceze Loubet nu au fost decât: ori simplu diletanțism, ori obligațiune morală a anumitor loje umanitariste, care — ori au încurajat dezordinea, ori au fost victimele aparenței morale a luptei angajate contra pedepsei cu moartea și contra erorilor judiciare.

Am asistat la această luptă dintre mulțime și putere, cu convingerea că Sacco și Vanzetti vor fi executați, că nici-o idee morală, fie locală, fie universală nu va fi promovată de către atentatori și cu convingerea că ordinea de stat, universală, va avea o mare victorie.

Grija deosebită pe care timp de 7 ani au pus-o judecătorii și Curtea Supremă și însuși Guvernatorul care a examinat o lună dosarul, nu atât pentru proeminenta personalitate a celor doi anarhiști, cât pentru salvarea sufletului său și al dreptății în sine, au dovedit că chiar în mijlocul bătăliei celei mai sângeroase, guvernul și justiția americană și-au păstrat calmul, obiectivitatea și simțul răspunderii, epuizând toate, pentruca o eroare judiciară să nu fie comisă și pentruca singura voce care se va face auzită în prezent și în viitor să fie cea a legii însăși, nu cea a oamenilor cari o aplică.

Urmași ai marelui lor Președinte Roosevelt, au deslegat problema așa cum se impune într'un stat liber: „fără egoism, teamă, neîncredere, invidie, ură ori înconștiență“.

Aceasta este prima victorie: ea este a justiției însăși.

A doua este a puterii legale, împotriva demagogiei populare, care vrea să-și impună o voință contrară legilor.

Am fost sigur că, chiar dacă la mijloc s'ar fi săvârșit o eroare judiciară, Guvernatorul Fuller nu va ceda; oricât s'ar prelungi coalescența acestor turburări, oricâte victime s'ar mai fi putut face de către turburatori. Pentrucă în caz de cedare, victoria străzii contra guvernului ar fi fost lovitura dată statului însuși.

Acum șase ani am asistat, iar, la o luptă titanică, în Irlanda: lupta cu arma sinuciderii purtată de primarul din Corke împotriva guvernului englez al Dlui Lloyd George.

Moralmente cauza era îmbrățișată de întreaga omenire, de o parte chiar din englezi: era lupta pentru libertatea Irlandei, — iar în persoana victimei din Corke era lupta dintre un singur om și tot aparatul vast și puternic al unui stat ca Anglia, luptă pusă în forma cea mai înaltă moralicește, cu un scop determinat realizabil și inevitabil, cu arma celei mai răsunătoare acuzări a forței brutale, cu arma muceniciei, a resemnării creștinești.

În fiecare dimineață lumea întreagă urmărea zările pentru a vedea, însfârșit, guvernul cedând. Guvernul celui mai tradițional respect al vieții unui om — dar și al legilor existente.

Di Lloyd George și „Guvernul Majestății Sale“ nu au cedat: cu cea mai rece expectativă — dar și cu cea mai științifică și devotată asistență medicală — guvernul aștepta moartea aceluia care proclama dreptul țării sale la egalitate în Regatul Unit și denunța prin sinuciderea sa disproporția dintre puterile în luptă. Între pernele lui

încălzite, cu sticle de apă fierbinte și cu reostate, între baloane de oxigen și rugăciuni din Biblie, primarul a murit de foame. Guvernul a exprimat regretele sale omenești; a însemnat însă, cu o piatră albă, victoria sa politică.

Atunci, cași acum, cedarea ar fi fost o inutilitate: „Mulțimea disprețuiește slăbiciunea și respectă energia“ formulează Gustave Le Bon. „Ea respectă numai guvernele tari. Ea nu poartă niciodată recunoștință pentru ceea ce obține prin simple amenințări. Disprețul de cel slab a fost totdeauna legea mulțimilor. Nu se cunoaște un exemplu când mulțimile să fi fost cucerite prin lașitate“.

După cum nici în 1921 Anglia nu a fost exclusă din sânul Statelor civilizate; nici azi Statele Unite nu vor fi detronate din tronul democrației — mai tânăr, desigur, decât al Angliei, dar tot atâta de recunoscut cași al ei.

Nu; pentru că atâta vreme cât o lege există, aceasta trebuie aplicată — cu toate riscurile. Pentru că un infractor nu poate prin persoana lui înlătura rigorile legilor, chiar când mii de oameni simpatizează cu el, mii de oameni cari nu și-au valorificat, prin intermediul juraților, opinia lor. Pentru că un guvern care abandonează străzii obligațiunile sale, impuse de legi în favoarea întregii colectivități, distruge armura însăși a statului pe care îl exprimă în numele tuturor.

Pentru că în orice proces, — penal — stau față în față istoricii antagoniști ai omenirii: societatea și individul.

Cu condiția ca statul să reprezinte o idee morală legală, însăși mulțimea înfrântă va respecta guvernul care nu a cedat — lăsând descoperită colectivitatea în favoarea unui individ.

Cazul Vanzetti trebuie relevat, pentru că el a dat omenirii o lecție de care guvernele oricărei țări trebuie să păstreze amintirea și de care trebuie să se căluzească în lupta contra infracțiunii.

Adonis Gr. Bulgăraș-Popov.

Accidentele de muncă și legislația

Prin accident de muncă se înțelege orice vătămare a corpului omenească datorită acțiunii imediate și neașteptate — violente — de către vre-o forță exterioară. Deci — din însăși definiția noastră — se vede deosebirea între o maladie și accident de muncă. În primul caz acțiunea este interioară mai adesea și nu violentă, iar evoluția este lentă și continuă. Și antraxul (cărbunele), maladie contagioasă și transmisibilă prin animale infectate de bacteridia carbonoasă (microbul dalacului, cărbunelui), contractată de un măcelar sau un oarecare muncitor, poate fi considerat accident de muncă. Deosemeni *sifilisul* contractat indirect — pe cale extragenitală, prin suflător de muncitorul dela fabricile de sticlă. În toate cazurile se cere însă foarte minuțioasă cercetare științifică și îndeosebi medico-legală pentru a depista falșurile și simulațiile*.

Accidentele de muncă au făcut obiectul unei chibzuite legislații în cele mai multe țări civilizate. În Franța, legea din 9 April 1898 conține detaliat responsabilitățile accidentelor de muncă, a căror victime sunt mii de muncitorii, brațe productive pentru economia și apărarea

națională. Într-un articol viitor, vom arată legislația română cât și cea din teritoriile alipite ce se referă la rezolvarea conflictelor accidentelor de muncă.

Când în timpul muncii survin acțiuni inevitabile puternice ale naturii ca de pildă: trăsnet, cutremur, *inundație*, trebuie să ne gândim că rezultatele nu sunt riscul profesional.

Insolația e un risc comun tuturor oamenilor. Dacă se agravează acest risc din cauza muncii, numai atunci credem că s'ar putea considera insolația ca un accident de muncă. Dacă o vie emoție în timpul muncii provoacă o *alienație mintală*, poate constitui un accident de muncă. Trebuie să se constate științificește, că e rezultatul unui traumatism direct. În acest caz, alienația mintală constituie o incapacitate permanentă absolută.

Hernia congenitală, rezultatul unui viciu de conformație dela naștere nu poate fi considerată accident de muncă. Dacă însă avem de a face cu o hernie rezultată dintr'un efort brusc, anormal, violent, în timpul muncii, oprindu-l pe muncitor de a mai lucra, provocându-i dureri, atunci avem de-a face cu un accident de muncă. *Lumbago* (atenție la simulanți) e de foarte multe ori de natură reumatismală.

Atenție — când e vorba de judecată — la starea anterioară a respectivului rănit și mai ales când e vorba de *tuberculoză pulmonară*.

În cazul tuberculozei să se dovedească dacă munca i-a pricinuit boala (viață de birou, local insalubru, praf etc.) dacă a preexistat și s'a agravat din cauza muncii sau dacă i-a grăbit sfârșitul fatal. Aceste legături între muncă și maladie trebuie precis demonstrată.

Asupra cauzelor accidentelor muncii.

După cercetările altor autori și anchetele noastre rezultă, că circa 40—50% din accidente au la bază *beția, alcoolismul*.

În legătură cu aceasta citim în ultimul nr din „*Revista științelor medicale*“ București 1927, August, recenzia referitoare la articolul publicat de Soc. de Med. leg. de Belgique, Bruxelles, Mai 1927: *De Craene, Firket și Renaux, Diagnosticul medico-legal al beției*.

Legislația belgiană este indulgentă pentru individul în stare de beție care a cauzat un accident. Diagnosticarea beției este de multe ori delicată. La cadavru se poate doza alcoolul ingerat, dar la omul viu ne lovim de refuzul său. Se preferă deci examenul clinic repede și metodic. British Medical Association cere să se aplice ideile legislației daneze, la fel autorii de mai sus pentru Belgia. Ei cer — lucru ce se poate face și la noi — *înstituirea unei comisii compuse din medici practicieni, legiști, magistrați, funcționari dela poliție, pentru studiul acestei chestiuni și trecerei în lege*.

Noi suntem de părere să se suprimă cârciumile și cantinele ce vând alcool, de lângă ateliere sau fabrici.

În afară de beție, o cauză mai e aerul infectat al atelierelor și fabricilor, lipsa de igienă a localului, program încărcat de lucru care are drept consecințe oboseala excesivă a lucrătorului, întunecarea sau slăbirea atenției. Alte cauze: Lipsa precauțiilor, apărătoare la roți, curele, dinamuri, ferestre, apărătoare pentru ochi, plămâni (măști), mănuși, costum de lucru.

Fabricile, atelierele să fie impuse a face aceasta. Se cere un control riguros al acestor fapte și o reglementare bine studiată. Directorii și medicii respectiv, să fie responsabili.

Cluj, 23 August 1927.

Dr Od. Apostol

medic de spital și publicist

* Vezi și lucrarea: „Maladii simulate: Sciatica de Drii Bădescu Gh, Apostol și Popărlan, Cluj 1927.

Procedura Civilă din Transilvania adnotată de dr. Ioan Papp și Paul Balașiu

S'a zis și cu drept cuvânt că o bună procedură este într'un stat un element de forță și vitalitate. Deoarece prin ea se dă cetățenilor sentimentul siguranței și încrederea în drept. Căci procedura nefiind decât recunoașterea și realizarea judecătorească a unui drept contestat, este ușor de înțeles în ce măsură gravă se poate compromite dreptul, dacă calea acestei realizări este anevoiasă, lentă și fără garanția unei soluțiuni finale întregi. Deaceia o bună procedură trebuie să întrunească două condițiuni esențiale: realizarea dreptului material; această realizare să se obțină cât mai repede. Proceduriștii tuturor timpurilor și tuturor țărilor s'au străduit de a realiza aceste scopuri ale oricărei proceduri și dacă au ajuns în parte, n'au reușit pe deplin nicăeri. De la duelul judiciar al sec. XVI unde oratoria luase un avânt atât de mare, încât bunul rege Henric IV la sfârșitul unui duel oratoric exclamase: ambele părți au dreptate până la procedura scrisă a începutului secolului XIX-lea, ca și apoi la procedura cantonului Geneva, considerată acum câteva decenii ca cea mai perfectă procedură din Europa — câtă deosebire! Decât juriștii de pretutindeni, și acum sunt în căutarea adevăratei proceduri, care să realizeze și asigurarea dreptății materiale și celeritatea obținerii ei.

Urmând calea, ca și în celelalte ramuri ale dreptului, în lipsa condițiilor prielnice pentru întocmirea unei legislațiuni naționale, am împrumutat introducând aproape în întregime procedura Cantonului din Geneva. Noua procedură n'a dat însă rezultate satisfăcătoare. Grevare complicată costisitoare, formalistă până la formarea spiritului de șicană a trebuit să fie modificată în 1900. Noua modificare n'a dat nici ea rezultate. O dovedește cu prisosință necesitatea introducerii legii accelerării justificată prin blocarea și paralizarea acțiunilor instanțelor.

Procedura ardeleană actuală este o operă în mare parte originală. Isvorată din reacțiunea contra procedurii din 1868 (legea LIV) care se baza pe principiul procedurii scrise, ea a fost modificată parțial în 1881 și apoi mai radical în 1893, când s'a introdus în procedura sumară principiile producerii orale și nemijlocite. Acest principiu a triumfat complet prin noua procedură din 1911, aplicată abia cu începere din 1915.

Procedura ardeleană este deci de dată recentă, ținând seama de împrejurarea că aplicația ei a început în timpul războiului mondial, când viața juridică a statelor beligerante a fost în diminuare, ne dăm seama că ea este o procedură în curs de experimentare. Totuși rezultatele ei sunt pe cale de a-i da o consacrare definitivă, recunoscând-o ca pe una din cele mai bune proceduri existente. Faptul că noua lege pentru accelerarea judecăților i-a împrumutat mai multe din dispozițiunile sale o dovedește suficient. Ea nu este însă în afară de orice critică; aceasta au recunoscut-o chiar autorii ei; una din dificultățile cele mai evidente, pentru juristul practic este lipsa unor principii generale binedefinitive; reglementarea fiecărui caz aparte cu căile de atac deosebite face ca aplicarea ei să fie anevoiasă; numai un corp de juriști bine formați o pot mânui cu oarecare îndemănare. Procedura judiciară, ca și știința dreptului pozitiv nu trebuie să rămână decretul câtorva inițiați. Democratizarea tuturor institutelor moderne tinde și la democratizarea dreptului. Procedura ardeleană suferă prin complexitatea ei. Dealtfel legiuitorul — după promul-

garea ei și înainte de punerea ei în aplicare — prevăzând dificultățile de aplicare, a modificat organizarea judecătorească, atacând chiar principiul înamovibilității judecătorilor. Magistrații, cari din cauza vârstei sau capacității păreau că nu prezintă suficiente garanții pentru aplicarea noii proceduri au fost pensionați, puși în disponibilitate, sau transferați la alte instanțe, sub sancțiunea disponibilității dacă nu ar accepta. S'a împus justițiabililor obligativitatea reprezentării prin avocat, în cel mai multe cazuri, ceea ce desigur că nu este un progres spre democratizare. Fiscalității i-a luat locul tariful avocațial, adevărat de ajuns de oneros.

Totuși procedura ardeleană, cu defectele ei rămâne o procedură bună a carei dispozițiuni, cu modificările inerente, am dori s'o vedem întinsă pe întregul teritoriu Țării. De aceia credem cel puțin hazardată opinia acelor cari susțin, cu ori ce preț, introducerea procedurii românești, numai pentru a satisface gustului unificării; aceasta s'ar putea face numai după modificări radicale, în care să se păstreze neaparat esențialele principii ale procedurii ardelenice: faza preparatorie a procesului și oralitatea și după ce se va fi scuturat de toate acele dispozițiuni cari au dus la situațiunea de astăzi.

Și acum revenind la fazele aplicării procedurii ardelenice, nu putem să nu remarcăm un progres apreciabil. După începuturile grele, când aproape doi ani a lipsit text în românește, dar în care timp totuși judecători necunoscători ai textului maghiar îi faceau aplicația — traducerea binevenită a d-lor Ulvianu, Iancularici și Ghițeanu, deși păcătuind câteodată prin lipsa de exactitate, a fost totuși de un mare folos. Traducerea d-lui Moșoiu, care i-a urmat în puțin timp, cu stilul greoi și întrebuițarea unei terminologii câteodată de neînțeles, a avut însă meritul de a fi o traducere fidelă a textului. Traducerea d-lui Moisil a reprezentat un progres real asupra celorlalte două. Dar textul simplu, mai ales când este vorba de un cod uzual, nu era suficient, în special pentru juriștii din Vechiul Regat, necunoscători ai tradiției sau jurisprudenței ei.

Dnii dr. Ioan Papp președinte la Curtea de Apel din Cluj și Paul Balașiu consilier la aceeași Curte vin să înlănească pe deplin necesitatea simțită de a avea la îndemână pe lângă textul Procedurii (Legea I. din 1911) dar și Legea de punerea ei în aplicare (Legea LIV din 1912) complectată cu legile, decretul și regulamentele prin cari s'au explicat ori modificat unele dispozițiuni, cu legea de organizare judecătorească, Legea Accelerării, legea Continciosului Administrativ și Legea Curții de Casație.

Textul este într'o traducere clară, precisă și cu o terminologie cât mai românească. Aceasta o face să fie înțeleasă de toți juriștii țării. Dar autorii, pentru cunoașterea cât mai exactă și mai profundă a Procedurii au însoțit textul de expunerea de motive generală — din care se pot desprinde principiile călăuzitoare ale procedurii ardelenice — precum și de expunerea de motive a fiecărui articol, care nu este decât arătarea rațiunii și explicarea aceluia articol în parte. Numeroase note, observațiuni, trimiteri și mai ales o abondentă jurisprudență însoțesc apoi articolele, ceea ce face ca textul să poată fi cu înlesnire aplicat în variatele cazuri cari se prezintă obișnuit înaintea instanțelor. Jurisprudența aleasă este pe lângă cea Stabilită de Curte din timpul de înainte de unire, dar și cea a Curților de Apel din Cluj, Oradea Timișoara și Tg.-Mureș precum și a Inaltei Curți de Casație și secția ardeleană.

Lucrarea dlor Ioan Papp și Paul Balașiu este incontestabil de o mare valoare și utilitate practică și teoretică. În special juriștii din Vechiul Regat, cari nu pot consulta altă lucrare, trebuie să le fie recunoscători de a le fi pus la îndemână, în cele mai mult de 1300 pag. tot materialul care putea fi utilizat în această materie și care le permite de a face o bună aplicație a procedurii ardelenesti.

Dar autorii aduc și o admirabilă contribuție la unificarea procedurii; aportul adus am dori să fie cât mai bine utilizat în vederea acestei unificări, deoarece această grea operă, dupăcum spun cu drept cuvânt dnii Papp și Balașiu în prefață: „nu se va putea face cu succes și spre mulțumirea generală, decât după studierea și pricepere temeinică a normelor existente în întreaga țară. În această privință nu se poate opera nici cu fraze de ieftin patriotism și nici cu șovinism regionalist pentru nici o regiune a României“.

V. P. Paștia

Judecător la Trib. Cluj

JURISPRUDENȚA

Judecătoria mixtă Năsăud

N. c. 201/1926

Dispoz. ord. nr. 4420/918 nu sunt aplicabile constituțiilor de zestre imobiliare.

S e n t i n ț ă :

Respinge acțiunea și obligă pe reclamant a plăti pârâtei 2270 (douămii două sute șaptezeci) lei spese de proces — din cari 1970 lei în mâna avocatului Rognean Niculae — în 15 zile sub sancțiunea execuției.

M o t i v e :

Pe baza predării părților, depozițiilor martorilor Ceuca Ignat, Pop Vasilie I. Sidor și dosarelor nr. 2810/1925, 3772/1925, judecătoria a constatat următoarea stare faptică:

Înainte cu 5 ani reclamantul împreună cu fiul său Dumitru au fost în comuna Salva la mama pârâtei și au cerut să deie în căsătorie pe fata sa — pârâta — cu fiul reclamantului. Reclamantul cu acea ocaziune a promis fiului său ca zestre imobilele din acțiune, a căror identitate în proces părțile n'au negat-o. Mama pârâtei asemenea a promis fiicei sale — pârâtei — zestre, și după aceste promisiuni tinerii au legat credință, căreia i-a urmat căsătoria. Reclamantul după căsătorie a dat în faptică posesiune fiului său imobilele de zestre, care le-a folosit până la moarte, iar după aceea a rămas în posesiune pârâta. Fiul reclamantului la 29 August 1925 a murit, după dânsul a rămas copila Ana născută din căsătoria cu pârâta. Copila Ana la 9 Noembrie 1925 a murit.

Din starea faptică descrisă reiasă că după Găvriliuțiu Dumitru singura moștenitoare a fost fida sa Ana, iar după aceasta ca singură moștenitoare a rămas mama sa — pârâta — conform dispozițiilor din codul civil austriac.

Pârâta este așadar pe titlul legal în posesiunea

imobilelor ca singură chieată la moștenirea întregii averi rămase după bărbatul său și copila sa.

Reclamantul a susținut, fără să dovedească, că dânsul numai în mod provizor a dat imobilele în posesiune. Față de aceasta stă dispoziția §-lui 1218 din c. c. a., conform căreia menirea zestrei e a ușura cheltuielile împreunate cu viața conjugală, care nu e provizorie și astfel nici darea zestrei nu poate fi provizorie.

Reclamantul a negat susținerea pârâtei, că dânsul ar fi dat de zestre fiului său imobilele și că referitor la promisiunea și darea zestrei nu s'a încheiat act în scris. Martorii Ceuca Ignat și Pop Vasilie I. Sidor au dovedit, că reclamantul fără nicio restricțiune a promis și dat fiului său ca zestre imobilele și că cu ocaziunea promisiunii singur reclamantul a declarat, că nu e trebuință nici de o scrisoare.

Promisiunea și darea de zestre nu reclamă act în scris, din următoarele motive:

Ordonanța ministerului unguresc de sub nr. 4420/1918 M. E. a fost dată pe baza art. de lege LXIII din 1912 și L. din 1914 numai pe timpul stării abnormale de război și în scopul să se pună capăt sau barem să se reducă specula încuibată în toate ramurile vieții și îndreptată și la acapararea imobilelor. Dovada acestei constatări e împrejurarea, că ordonanța s'a dat numai după patru ani de război. Cu 1 Aprilie 1921 încetând starea de război, ordonanța dela sine și-a pierdut baza de existență și normele anterioare de drept în mod natural și-au reocupat locul.

Dacă Consiliul Dirigent a menținut ordonanța, menținerea nu s'a putut extinde și după 1 Aprilie 1921.

Ordonanța în teritoriile, unde e în aplicare codul civil austriac, n'a avut bază legală, pentru a atinge dreptul privat, care e codificat și în § 3 dispune, că numai lege promulgată poate stabili norme de drept privat, iar după § 10 obiceiurile nu pot fi luate în considerare, decât dacă legea prevede cazul. Ungaria propriu zisă a avut numai drept privat uzual, deci ordonanța numai acolo a putut avea putere de drept. Ordonanța prescrie act în scris în cazuri de înstreinare a imobilelor adecă vinderea sau orișicare altă formă de transpunere a înstrăinărilor. Promisiunea și darea de zestre însă nu se poate califica de o atare înstrăinare, pentru că prin darea de zestre imobilul rămâne tot la aceea familie.

Un părinte, care își crește copiii, nu înstreinează avere, când cedă copiilor imobile în scopul ca de aci înainte să poarte copiii o parte din gospodăria lui. Darea de zestre deci nu e înstreinare, considerând și împrejurarea că în cele mai multe cazuri prin actul de zestre nici gospodăria comună nu încetează.

Conform dispozițiilor §-lui 1231 din c. c. a. părinții sunt datori a inzebra pe fiii lor, cari se căsătoresc. Darea de zestre este obligământul părinților, cuprins chiar în lege. Dacă părintele nu promite și nu dă zestre copilul are titlul de drept a-l înprocesua. Astfel darea de zestre e obligatoare și în caz când nu s'a promis

și în caz când nu s'a dat în scris. Ordonanța n'a scos și n'a putut scoate din vigoare instituția de zestre și nici n'a suspendat aplicarea normelor de drept referitoare la aceea.

Considerând starea faptică și motivele aduse, acțiunea s'a aflat lipsită de bază de drept.

Năsăud, la 20 Aprilie 1926.

Tribunalul Năsăud

Secțiunea I

C. a. 932/1926/12

Sentință:

Tribunalul reformează sentința judecătrii mixte Năsăud, admite acțiunea reclamantului Gavriluțiu Grigore din Năsăud și obligă pe pârâta văd. Gavriluțiu Ana n. Iacob tot din Năsăud să dea reclamantului în posesie imobilele întregi cuprinse în cartea funduară a comunei Năsăud 336 nr. ord. A. II 1) nr. top. 2799 și 2800 și 1/2 (jumătate) parte din nr. ord. A. I. 1) nr. top. 565, împreună cu casa edificată pe imobilul acesta consistând din 2 camere și 1/2 (jumătate) parte a imobilului cuprins în c. f. a comunei Năsăud nr. 335 nr. ord. A. II 2) nr. top. 5049/1, mai obligă pe pârâta să plătească în timp de 15 zile zile sub sarcina execuției, reclamantului suma de 2929 (două mii nouă sute treizeci și nouă) lei cheltueli de proces (prima instanță) și la mâna avocatului Dr. Fridrich Alzner din Năsăud suma de 2666 (două mii șase sute șasezeci și șase) lei cheltueli de apel.

Motivare:

Judecătoria mixtă Năsăud prin sentință nr. 204/1926/2 din 20 Aprilie 1926 a respins acțiunea reclamantului pe motiv, că promisiunea de zestre făcută de reclamant fiului său Dumitru, acum decedat, asupra imobilelor din litigiu, acum 5 ani cu ocazia căsătoriei acestuia cu pârâta, conform normelor cod. c. a. este considerată ca un act perfect apt pentru a transfera drepturile de proprietate imobiliară, iar ordonanța nr. 4420/918 M. E. a ministerului ungar a avut efect numai pe timpul stării anormale de război, în urmă fiind scoasă din vigoare ordonanța pe teritoriul, unde este aplicabil cod. c. a. nu are nici o bază legală pentru că atinge dreptul privat.

Reclamantul a atacat cu apel sentința respingătoare a judecătoriei Năsăud menționată mai sus, pentru motivele aduse în cererea de apel, cerând schimbarea ei, admiterea acțiunii și obligarea pârâtului la suportarea cheltuelilor de proces și de apel.

Pârâta a cerut confirmarea sentinței bazându-se pe motivele invocate de prima instanță, respingerea apelului reclamantului și obligarea acestuia la suportarea cheltuelilor cauzate cu apelul.

La desbaterea orală a apelului decursă conf. Art. 497 P. C. reclamantul a susținut motivele invocate în petiția de apel, conchizând că ord. nr. 4420/918 M. E. este și acum în vigoare, iar în cazul cel mai rău a cerut proba cu martori să dovedească că averea imobilă din litigiu nu a constituit-o fiului său ca zestre la căsătoria sa cu pârâta acum 5 ani și numai cât le-a dat-o să o folosească cu titlu precar.

Pârâta susține menținerile sale de până acuma conchizând, că ordonanța nr. 4420/918 M. E. nu este în vigoare și nici nu a putut fi cândva în vigoare pe teritoriul unde se aplică c. c. a. și că promisiunea de

zestre făcută de reclamant a fost aptă pentru a transfera dreptul de proprietate imobiliară asupra teritoriilor din litigiu (teren imobil) ce Dumitru Gavriluțiu murind le-a lăsat moștenire abintestat ficei sale legitime Ana, care în urmă decedând și ea, singura moștenitoare este pârâta, ca mamă legitimă a decedatei.

Tribunalul

Având în vedere starea faptică stabilită de judecătoria, că înainte cu 5 ani reclamantul cu ocazia logodnei fiului său Dumitru cu pârâta a promis acestuia ca zestre terenurile (imobilele) din litigiu, pe cari după căsătorie le-a și dat în posesie fiului său, care le-a folosit până la moarte, adică la 29 August 1925, iar după moarte au rămas moștenire ficei sale Ana născută din căsătoria cu pârâta, care la 9 Noembrie 1925 încă murind, au rămas moștenire pârâtei, ca mamă legitimă a decedatei, care le-a avut și le are și de prezent în posesie.

Având în vedere, că prin Ordonanța nr. 4420/918 M. E. a ministerului ungar dată pe baza împuternicirii din art. 16 al legii LXIII/912 și art. 14 leg. II/1914, care a fost menținută în vigoare prin Decretul Cons. Dir. No. I. și este și azi în vigoare, care prevede, că pentru valabilitatea actelor juridice translatorii de proprietatea imobiliară aceste trebuie să fie redactate și în scris, s'au modificat dispozițiile Cod. c. a. în acea parte, care prevede că contractele privitoare la transferarea de imobile se pot face și verbal.

Având în vedere că Ord. de mai sus se referă la instrăinarea imobilelor în general, fără distincțiune că se fac cu titlu oneros sau gratuit, urmează de aci, că în prevederile aceste cad și actele constitutive resp. promisiunile de zestre.

Având în vedere, că promisiunea de zestre făcută de reclamant fiului său cu ocazia logodnei acestuia, cu pârâta, referitoare la imobilele din litigiu, nu a fost cuprinsă în act scris, promisiune ce a avut loc tocmai în timpul, când ordonanța No. 4420/918 M. E. a ministerului ungar era deja pusă în aplicare, urmează de aci, că transferarea proprietății imobilelor din litigiu, cuprinse în c. f., a comunei Năsăud Nr. 336 nr. ord. A. II. 1 nr. top. 2799 și 2800 și 1/2 (jumătate) parte din nr. ord. A. I. 1 nr. top. 565, împreună cu casa edificată pe imobilul acesta, consistând din 2 camere și 1/2 (jumătate) parte a imobilului No. 335 nr. ord. A. II. 2 nr. top. 5049 nu s'a putut face și deci Dumitru Gavriluțiu murind, nu a putut transfera prin moștenire proprietatea care lui nu-i aparținea.

Față de starea faptică stabilită mai sus Tribunalul a omis să mai audieze martorii propuși de apelanți.

Astfel fiind Tribunalul a trebuit să hotărească conform dispozitivului. Dispozițiunile referitoare la cheltuielile de proces și de apel se bazează pe art. 424—433 și 508 P. c.

...

Curtea de Apel Cluj

Secțiunea II

Nr. C. II. 299/15/927

Deciziune

Reformează sentința tribunalului, respinge acțiunea și obligă pe reclamant să plătească pârâtei prin avocatul dr. Niculae Rogneanu, în 15 zile sub sancțiunea execuției 2270 lei spese de prima instanță, 2500 lei spese de apel și 2200 lei spese de recurs.

M o t i v e

Tribunalul Năsăud prin sentința Nr. C. 932/12/926 a reformat sentința Nr. C. 204/2/926 a judecătoriei Năsăud și a admis acțiunea reclamantului Gavriluțiu Grigore intentat în contra părții văd. Gavriluțiu Ana n. Iacob obligându-o să dea reclamantei în posesie imobilele arătate în dispozitivul acestei sentințe.

În contra sentinței tribunalului, ca instanță de apel, părta a făcut recurs și a cerut casarea acestei sentințe și a se statua asupra fondului și în consecință, să se respingă acțiunea reclamantului, cu cheltuiel de judecată:

Recurenta a invocat motiv de casare:

Greșita interpretare a dispozițiilor art. 1 din ord. 4420/918 și a dispozițiilor art. 326, 328, 329, 424 și 1461 Cod. c. a. precum și eroarea gravă de fapt de nesocotirea probelor administrate, violându-se astfel și dispozițiunile art. 270 din P. c. întrucât instanța nu a luat seamă, că este dovedit în speță, că reclamantul în calitate de părinte a înzestrat pe antecesorul părții, pe fiul sau, dându-i în posesie imobilele din proces, iar pentru dovedirea înzestrărilor dintre părinte și fiu, referitor la imobile, nu este necesar act în scris și în asemenea cazuri, dispozițiunile zisei ordonanțe, nu are aplicațiune.

Reclamantul a cerut respingerea recursului, cu spese.

Curtea a găsit motivul de cassare intemeiat.

Instanțele de fond, anume atât judecătoria Năsăud cât și tribunalul Năsăud, prin sentințele lor a stabilit în fapt prin depozițiile martorilor audiați că reclamantul Gavriluțiu Grigore, cu 5 ani mai înainte, cu ocazia logodnei fiului Dumitru Gavriluțiu, a promis acestuia imobilele din litigiu, anume imobilele întregi cuprinse în c. f. a comunei Năsăud Nr. 33 nr. ord. A. II. 2. nr. top. 2799 și 2800 și $\frac{1}{2}$ parte din nr. ord. A. I. 1. nr. top. 565, cu casa de pe acest loc și $\frac{1}{2}$ parte a imobilului cuprins în c. f. a comunei Năsăud Nr. 335 nr. ord. A. II. 2. nr. top. 5045/1, stabilindu-se de asemenea și faptul, că reclamantul a predat în posesie fiului său Dumitru toate aceste imobile, pe cari le-a stăpânit până la 29 Aug. 1925, data morții lui Dumitru Gavriluțiu. Că după moartea acestuia, zisele imobile au trecut prin succesiunea, asupra ficei defunctului, anume Ana, care încetând din viața la 9 Noemvrie 1925, imobilele au trecut asupra părții văd. lui Gavriluțiu Dumitru născ. Ana Iacob, mama decedatei Ana.

Reclamantul prin acțiunea intentată în contra părții a cerut ca aceasta să fie obligată a-i restitui și da în posesie imobilele mai sus arătate, întrucât aceste bunuri constituiesc proprietatea sa, pe baza extraselor cărților funduare, iar pretinsa zestre nefiind constatată prin act scris, potrivit dispozitivului ordonanței 4420—918 Dumitru Gavriluțiu nu a dobândit vr'un drept de proprietate, transmisibil urmașilor lui, prin succesiune.

Judecătoria Năsăud, prin sentința sa a constatat în fapt pe baza depunerilor martorilor actul juridic al zestrei și conchide în drept că promisiunea și darea de zestre nu reclamă, pentru valabilitatea actului juridic, documentul scris nici pentru imobile, și a respins acțiunea stabilind, că în speță zisa ordonanță nu-și are aplicațiune. Tribunalul însă constată aceeași stare de fapt dar stabilește în drept că fiind vorba de constituire de zestre, având de obiect imobile, pentru valabilitatea înzestrării, ca act juridic este imperios cerut, documentul scris, întrucât ordonanța 4420—918 care și azi este în vigoare, menținută prin art. 137 din Constituțiune ea se referă la ori și ce fel de instrăinare de imobile, fără

a-și face distincțiune de natura actului juridic, fie cu titlu oneros, fie cu titlu gratuit.

Că întrucât în cauză părta nu a putut produce act scris pentru dovedirea înzestrării antecesorului seu Dumitru Gavriluțiu, tribunalul a stabilit dreptul de proprietate al reclamantului pe baza intabulării în cartea funduare și a admis acțiunea.

Curtea în acest proces, văzând că *Inalta Curței de Casație*, prin jurisprudența recentă a decis că înzestrărilor intervenite între părinți și copii nu li sunt aplicabile dispozițiunile ordonanțe 4420—918, pentru acest motiv, a găsit intemeiat motivul de recurs și a casat sentința tribunalului.

Având în vedere că în fapt ambele instanțe de fond au stabilit, că existența înzestrării, intervenită între reclamant și fiul seu Dumitru Gavriluțiu prin transmiterea imobilelor din proces și darea lor în posesie, iar proprietatea acestor bunuri, a trecut prin succesiune părții Curtea în baza art. 33 din legea pentru Curtea de Casație, evocând fondul, a respins acțiunea reclamantului obligându-l la cheltuieli de judecată conform art. 543, 508, 4 și 425 proc. c. ținând seamă și de tariful minimal al onotoriilor avocaților.

Cluj, la 10 Iunie 1927.

Adnotare. Sentințele, mai sus publicate, deschid, din nou, chestiunea aplicării ordonanței maghiare 4420/1918, referitoare la modul de transmisiune a imobilelor.

S'a susținut, în coloanele „Ardealului Juridic”, că această ordonanță nu mai are aplicațiune — valoarea ei fiind vremelnică, pe timpul războiului — iar motivele cari au determinat guvernul ungar, de a-o aduce în acel timp, azi au dispărut. S'a emis și o altă părere, și anume, că zisa ordonanță, în nici un caz nu și-ar avea aplicațiune pe teritoriile asupra cărora guvernează codul civil austriac, pentru că dispozițiunile ei ar aduce o gravă atingere dreptului privat codificat, ceea ce numai o lege ar putea face (art. 3 c. c. a.); admițând aplicarea ordonanței asupra părților de drept culumiar.

Instanțele noastre judecătorești însă, nu au ezitat de a recunoaște valoarea legală și obligatorie a ordonanței 4420/1919, și aceasta o învederează numărul însemnat al deciziunilor Inaltei Curți de Casație, al Curților de Apel, urmând aceeași normă și celelalte instanțe.

Nu arareori, în Ungaria, corpurile legiuitoare au dat, prin lege, guvernului puterea să modifice vre-o materie de drept civil și chiar de-a înlocui anumite dispozițiuni ale legii prin altele, pe cale de ordonanță ministerială¹.

În temeiul legii ungare 63 din 1912, guvernul ungar a adus un număr important de ordonanțe, în vederea stării de războiu, printre cari și aceasta, despre care vorbim, și nici uneia nu i s'a contestat valoarea legală,

¹ Prof. Dr C. Camil Negrea I nr. 13.

odată ce sunt rezultatul unui sistem admis ca legal de a legifera, iar aplicațiunea lor s'a întins pe tot teritoriul Ungariei de atunci.

Dar, în epoca prezentă, legalitatea ordonanței 4420/1918, trebuie a fi cercetată exclusiv, din punctul de vedere al stării de drept dinăuntrul Statului Român, care a adoptat-o ca dispozițiune legală-română, fiind însușită, de către organele legale ale acestei țări.

Consiliul Dirigent, organul legal, având puterea de a statornici o stare de drept și a reprezenta atunci Ardealul, a recunoscut forța legală și obligatorie a acestei ordonanțe, pe tot întinsul acestei părți a țării; iar constituția prin text expres a menținut-o, și *atâta este de ajuns*. Așadar existența mai departe a acestor dispozițiuni depinde de voința exclusivă a puterii legiuitoare române, până la intervenirea unei noi legi, pe care o așteptăm.

În această privință socotesc, că Curtea de Apel S. I, prin Deciziunea din 12 Mai 1926² a invederat clar existența legală a acelei ordonanțe, când a motivat... „Considerând, că ordonanța 4420/1918 E. M., privitoare la întregirea normelor de drept privat, care se referă la imobile a fost menținută prin urmare este obligatorie, și este indiferentă împrejurarea, dacă acestei ordonanțe, la punerea ei în aplicare, i s'a atribuit sau nu, un caracter de provizorat, din momentul ce a fost adoptată de legea țării, în consecință cu caracter permanent și menținută prin art. 137 din Constituție, ale cărei dispozițiuni, zisa ordonanță nu le contrazice“.

Ceeace însă, ne-a determinat să scrim acestea, este chestiunea judecată, prin sentințele pe cari le adnotăm, și anume, dacă dispozițiunile ordonanței 4420/1918, sunt aplicabile și constituțiilor de dotă și înzestrărilor având de obiect imobile, adică, dacă pentru existență valabilă a acestor acte juridice, se cere dresarea documentului scris.

Curtea de Apel Cluj S. II, după ce, prin sentința nr. 1788/1926³ a decis, că înzestrarea fiului de către părinte cu un imobil constituie o transferare a dreptului de proprietate și deci actul scris este necesar pentru legalitatea actului juridic; prin sentința de mai sus, însă a adoptat părerea contrarie, motivând, că urmează Jurisprudența Inaltei Curți de Casație S. I, care prin Deciziunea Nr. 344/1925 a stabilit, că părinții, conform codului civil austriac, având obligația de a înzestra pe copii lor, executarea acestei obligațiuni legale

nu poate depinde de condiția existenței actului scris. În fine se mai adaugă argumentul, că cuvântul „înstrăinare“ cuprins în dispozițiunea §-ului 1 al ordonanței, se referă numai la actele intervenite între persoane străine, adică neînrudite, iar nu înzestrărilor consimțite între părinți și copii lor.⁴

Codul civil austriac, prin art. 1220 pune formal obligațiunea părinților și bunilor să înzestreze pe fică sau nepoata lor, cu ocaziunea căsătoriei, potrivit rangului și stării lor; iar prin art. 1221 acordă viitorilor soți dreptul de a introduce acțiune în justiție în contra înzestrătorilor, în caz de refuzul acestora, de a-și executa obligațiunea, urmând ca instanța judecătorească să determine tot ce se cuvine căsătoriților, luându-se în seamă situația materială a părinților.

Aceleași drepturi, codul civil austriac, îl recunoaște, prin art. 1231 și fiului de a cere părinților să fie înzestrat.

În trecut numai, arătăm că în vechea legiuire a Munteniei, tatăl și în lipsa acestuia, fratele, era delegat să înzestreze pe fică, eventual pe soră. (Cod. Caragea, art. 12 și 13); iar potrivit vechei legiuiri a Moldovei (Cod. Calimach, art. 1623) tatăl și bunul despre tată, aveau obligațiunea să înzestreze pe fică ori pe nepoată în chipul cuvenit rangului și stării materiale.

Codul civil român însă, adoptând dispozițiunile Codului Napoleon, recunoaște numai obligațiunea morală a părinților de a înzestra pe copii lor, și prin art. 186 (Fr. 204) în mod expres dispune, că copilul nu poate cere dela tată sau mamă vre-o parte din averea lor spre a se căsători, ori de a-și crea vre-un stabiliment.⁵

Din textele citate rezultă, că în sistemul Codului civil Austriac, legea acordă ficei ori fiului un drept personal în contra părintelui de a-i constitui dotă ori de a-l înzestra; așa dar aceștia au dobândit — în virtutea legii — un drept de creanță, ce se resfrânge asupra averii, în total, a debitorului părinte, și nu este vorba de vre-un drept real asupra vreunui bun determinat.

Într-o asemenea acțiune reclamantul are de dovedit două lucruri și anume: Calitatea de fiu, cum și situațiunea materială și socială

⁴ „Ardealul Juridic“ Nr. 9/1927 și 17/1926 publica deasemenea Deciziuni ale Curții de Apel Brașov, cari soluționează chestiunea în două diferite sensuri.

⁵ În Franța, înainte de punerea în aplicare a Codului Napoleon, în provinciile de drept scris, reproducându-se principiile Dreptului Român, tatăl era obligat să înzestreze copii; pe când în părțile de drept cutumiar, copilul nu avea acțiune în contra părintelui de a fi înzestrat.

³ Jur. Curților de Apel din Ardeal nr. 15/1927.

a părintelui, învederând posibilitatea acestuia — și în ce măsură — de a da fiului ori ficei o parte din avere pentru a-l înzestra sau de a-i constitui dotă, rămânând apoi, ca instanța să aprecieze și să oblige pe părinte, în ce fel de bunuri să se libereze de obligațiunea impusă de lege.

Dar atunci, când fiul, într'o acțiune pentru recunoașterea dreptului de proprietate, pretinde, că are dobândit un drept real asupra unui imobil determinat, cu titlu de dotă, ori zestre, întâmplată ulterior anului 1918, fie că el figurează în proces ca reclamant, ori ca pârât, este ținut să dovedească titlul, adică actul juridic, pe care-și bazează raportul de drept. Ori, conform ordonanței amintite, actul juridic, ori care ar fi el, (vânzare, schimb, zestre, donație etc.) căci textul nu distinge, trebuie pentru existența lui legală, să fie cuprins în document scris, căci legea pretinde îndeplinirea acestei condițiuni, pentru orice mod de înstrăinare de imobil; iar prin înstrăinare se înțelege transferarea dreptului de proprietate prin orice mod legal de auziție (alienare).

Așa dar, în cazul, când pretențiunea în justiție a fiului se razimă pe obligația legală a părintelui de a-și înzestra copii (art. 1220, 1221, 1231 Cod. Civ. Austr.), și deci dreptul ce se agită este un drept de creanță, în asemenea caz, acțiunea nu poate avea obiect un imobil determinat, iar condițiunile acestei reclamațiuni sunt cele arătate mai sus; însă când fiul își întemeiază pretențiunea pe un contract de înzestrare, ce se afirmă a se fi consimțit de părinte, și cere recunoașterea dreptului de proprietate pe baza aceluși titlu asupra unui anumit imobil, atunci suntem în fața unei acțiuni reale — speța judecată mai sus — și în atare ipoteză, el are sarcina să probeze actul juridic invocat, iar proba nu poate fi alta, decât aceea pe care legea o pretinde, adică actul scris.

Imprejurarea, că contractul de înzestrare, ori de dotă a intervenit, ca o execuțiune a obligațiunei legale a părintelui de a-și înzestra copii, nu schimbă soluția, deoarece este indiferentă natura obligațiunei ce se prestează ori motivele cari au determinat consimțirea actului juridic, cu efect de a transfera dreptul de proprietate al imobilului, și deci actul urmează să îndeplinească condițiunea formei cerută de lege pentru existența lui legală.

De pildă în cazul unei alte obligațiuni legale, aceea a părintelui natural de a da alimente copilului născut în afară de căsă-

torie, dacă părțile au căzut de acord, ca pentru executarea acestei obligațiuni legale, și în locul sumelor datorate lunar de către părinte, acesta să dea, odată pentru întotdeauna, copilului un imobil, transferându-i proprietatea acestui bun, nu poate fi îndoială, ca și un asemenea act juridic, care nu este altceva decât o datio in solutum, trebuie să fie constatat prin document scris, conform prevederilor ordonanței 4420/1918.

Deaceea credem, că Curtea de Apel Cluj S. II. prin sentința Nr. 1788/1926⁶ a făcut o justă aplicare a principiilor de drept, interpretând bine dispozițiunile citatei ordonanțe când a stabilit, că constituiriile de dotă și înzestrarea având de obiect imobile, trebuie neapărat să fie cuprinse în act scris, și de aceea reproducem o parte din considerentele acelei sentințe . . . „Având în vedere obiecțiunea ce s'a ridicat, că la înzestrări, mai ales a acelor făcute de persoanele obligate prin lege la aceasta, nu s'ar aplica cerințele actului scris cerut de ordonanța 4420/1918, întrucât nu se poate considera înzestrarea de cei obligați legal la această drept o înstrăinare; această obiecțiune e neîntemeiată întrucât traducerea exactă a cuvântului maghiar „elidegenítés“ din textul ordonanței 4420/1918 nu e aceea de înstrăinare, ci aceea de transferare către o persoană altă decât transferentul, noțiuni cu totul distincte și ca atare și consecințele ce au a se trage din aplicarea și interpretarea lor“.

„Considerând, că dacă este adevărat, că în baza legii, părinți sunt datori să înzestreze copii, potrivit stării materiale, și că în caz de refuz, copii, au ca mijloc de realizare conform art. 1221 c. c. a. acțiunea în judecată spre a se determina ce li se cuvine, însă valorificată în numerar dar nu și determinată în mobile ori imobile, de unde urmează ca consecință logică, că dacă o înzestrare de imobile s'a promis verbal, cu nimic și de nicăiri nu se vede că dispozițiunile ordonanței 4420/1918 ar fi înlăturate de c. c. a. care nu se ocupă și cu forma în cari au a se face înzestrările, formă pe care mai ales o cere a fi înscris în regulamentul cărților funduare, fără de care nu se poate opera intabularea“.

Iată pentru ce nu adoptăm modul de a vedea al Curței, din sentința publicată mai sus.

Al. Ulvinianu

Consilier la Curtea de Apel Cluj

⁶ Jurispr. Curților de Apel din Ardeal Nr. 15/1927. — Vezi și „Ardealul Juridic“ Nr. 17/1926 Dec. 21/1926 Curtea de Apel Brașov S. I.

Tribunalul Braşov

Secţia II-a

Nr. Cag. 2833/1924.

Acte de dispoziție și acte de gestiune — Conform art. 37. din legea XX din 1897 o vânzare de imobil din partea statului urmează a fi autorizată prin lege specială — Autorizarea aceasta nu poate fi dată prin legea bugetară care se ocupă numai de acte de gestiune art. 3 din această lege — pe când înstreinarea unui imobil este un act de dispoziție pentru care trebuie lege deosebită, conform art. 37 din aceeași lege — Neexistând legea cerută de art. 37 de mai sus, judecătoria secția c. f. poate radia din oficiu intabularea în baza legii din Noembrie 1921

Tribunalul Braşov ca instanță de apel în procesul reclamantei Direcția Gen. CFR cu dom. în Com. Braşov repr. prin Dr Otto Huber avocat din Braşov și Ministerul Domeniilor reprezentat prin Dr Achile Handra citat conform Deciziei Inaltei Curți de Casație nr. 1311/1923 în contra pârâșilor Cazina Maghiară și Cercul Cetățenesc Maghiar repr. prin dl avocat L. Oanea din București, intentat la Judecătoria Ocolului Braşov, pentru radierea dreptului de proprietate asupra imobilelor din Cartea Funduoară Nr. 12760 c. f. Braşov, având în vedere apelul făcut de pârâșii Cazina Maghiară și Cercul Cetățenesc Maghiar și înregistrat la 5048/1924 din 25 Iulie 1924.

Tribunalul a pronunțat în ședința publică ținută la 2 Iulie 1924 următoarea:

În numele legii

S e n t i n ț ă

Respinge apelul făcut de Cazina Maghiară și Cercul Cetățenesc Maghiar din Braşov, înregistrat la nr. 5048/1924 din 2 August 1924 și confirmă în totul sentința Judecătoriei de Ocol Braşov, Jud. Braşov cu nr. 3889/1924, din 25 Iulie 1924, mai obligă pe apelanți Cazina Maghiară și Cercul Cetățenesc Maghiar din Braşov, să plătească Direcției Gen. CFR suma de 30,000 (treizeci mii lei), spese de apel, în termen de 15 zile sub urmările execuțiunii silite, în care sumă se cuprinde și cea stabilită prin Decizia Inaltei Curți de Casație Secția I-a nr. 1793/1925 ca cheltueli în recurs în casație, deosebit de suma ce se va constata ca plătită de Stat prin Direcția CFR sau Ministerul Domeniilor pentru expertul Dr I. Garoiu conf. încheerii Tribunalului Braşov Secția II-a, din 28 Mai 1927.

M o t i v a r e

Direcțiunea CFR prin petiția din 18 Ianuarie 1922 a cerut Judecătoriei Braşov Secția Cărții Funduare ca în baza art. 3 din legea publicată în Monitorul Oficial nr. 172 din 2 Noembrie 1921, să verifice valabilitatea actului intervenit între Ministerul de Finanțe ca repr. al Statului Maghiar deoparte și casina maghiară și cercul cetățenesc maghiar din Braşov de altă parte, prin care primul în Ianuarie 1909 vinde celor din urmă imobilul situat în Strada Porții nr. 72 Braşov, cu condițiunea expresă, că pe vânzător îl obligă numai după ratificarea ulterioară a parlamentului maghiar să radieze din oficiu din cartea funduară a orașului Braşov la nr. 12769 de sub nr. Top. 5721 și 5726/1, aceasta înstreinare.

Judecătoria Braşov a respins această cerere prin deciziei nr. 164/1923, dar Tribunalul Braşov prin sentința — recte deciziunea — nr. 1861/19/1922 din 30 Ianuarie 1923 a anulat acest decis și a ordonat radierea intabulării.

În contra decisului tribunalului s'a declarat recurs de către cazina maghiară și cercul cetățenesc maghiar din Braşov, iar Inalta Curte de Casație Secția I-a prin Decizia nr. 1311/1923 din 18 Decembrie 1923 a scos

din vigoare atât Decizia atacată cu recurs cât și decizia Judecătoriei de Ocol la care se referă și în baza art. 148 din Regulamentul Cărților Funduare, a designat Judecătoria Braşov, secția cărții fund. și a îndrumat-o ca primă instanță să citeze părțile, asemenea pe reprezentantul legal al Ministerului de Domenii, să desbată cauza în mod contradictoriu cu părțile, cărora să li se dea ocaziunea a face toate dovezile necesare, după care să aducă sentință.

Judecătoria Braşov conformându-se acestei Deciziuni în ședința publică din 25 Iulie 1924, a adus sentința nr. 3889/1924 c. f. prin care constatându-se nulitatea actului de vânzare-cumpărare asupra acestor imobile a ordonat radierea, conform cererei făcută de Direcția CFR, sentință confirmată și de Tribunalul Braşov prin sentința nr. Ca 2833/1924 din 25 Octombrie 1924. — Această ultimă sentință fiind atacată cu recurs, și disolvată de Inalta Curte de Casație Secția I-a prin Decizia nr. 1793/1925 din 1 Iulie 1925, care a îndrumat tribunalul să aducă o nouă sentință, după ce mai întâi va asculta părțile și aduna probele ce se vor mai propune.

După administrarea tuturor probelor cerute de părți și după divergență, fixându-se termenul de judecată pentru ziua de 25 Iunie, acordându-se cuvântul părților, au susținut precum urmează:

Di Dr L. Oanea și Dr Harmath din partea apelanților a cerut admiterea apelului, scoaterea din vigoare a sentinței apelate și respingerea cererei formulate de Direcția CFR, la care s'a alăturat și Ministerul Domeniilor cu cheltueli. Predă că contractul intervenit între clienții săi și statul maghar este un contract valabil fiind aprobat de Corpurile legiuitoare și neintrând în cazurile prevăzute de legea promulgată în Monitorul Oficial din Noembrie 1921. Autorizația cerută de art. 37, din legea XX din 1897, nu trebuie înțeleasă în sensul că trebuie o altă lege specială decât aceea a bugetului, ci numai o autorizație specială dată prin lege, adică prin ori și ce lege chiar și aceea a bugetului. Ori această autorizație specială există dată chiar prin legea L. din 1908 care aprobă bugetul pe 1909.

Dar chiar dacă s-ar da altă interpretare art. 37 din legea de mai sus, chiar în acest înțeles, legea din Noembrie 1921 nu-și are aplicațiunea în speță, fiind că parlamentul maghiar și-a dat autorizația, deci nu se poate spune că nu există această autorizație, iar valabilitatea acestei autorizațiuni dată de un stat strein nu poate fi cercetată de puterea judecătorească a altui stat, în tot cazul nu poate fi cercetată pe calea unui proces de carte fund. ca în speță.

Mai mult încă, chiar dacă această procedură în acordarea autorizației nu ar fi fost conformă legii compatibilității publice maghiare, ea fiind acordată în toate ocaziunile prin legea bugetară în mod constant — vezi expertiza Dr Garoiu — a devenit valabilă prin obicei.

Cât privește clauza 7 din contractul de vindere-cumpărare, fiind o condițiune care era deja împlinită la data încheerii contractului conform art. 899 cod. civ. austr. nu mai trebuie repetată și ulterior, fiindcă nu este un fapt personal al cumpărătorului, ci al statului vânzător, care singur era obligat să-și îndeplinească această condițiune.

În fine se referă la toate celelalte susțineri din toate scriptele pregătitoare și recursurile înaintate la Curtea de Casație.

Di Otto Huber repr. CFR cere respingerea apelului și confirmarea sentinței apelate cu cheltueli de judecată.

Predă, că în fapt nu există nici o autorizație dată de parlamentul maghiar prin lege specială conf. art. 37 din legea XX din 1897 și deci Judecătoria Brașov bine a făcut aplicația legii din Noembrie 1921, ordonând radierea intabulării ilegal făcută.

În adevăr art. 37 din această lege cere o lege specială, alta decât cea a bugetului prevăzută în articolul 3 când e vorba de vânzare de imobile proprietatea Statului. Legea bugetară nu se ocupă decât de acte de gestiune, venituri și cheltuieli, pe când a vinde un imobil e un act de dispoziție, pentru care trebuie o altă lege specială sau alta autorizație specială prin lege, ca și în cazul art. 14, unde e vorba de crearea unui venit pentru Stat, unde asemenea se cere o lege specială. Dealtfel însăși părțile au recunoscut, prin contractul din litigiu că trebuie o altă autorizație legală.

Cât privește aprobarea parlamentului făcută conturilor pe exercițiul 1909, aceasta nu poate fi socotită ca o lege de autorizare pentru complectarea capacității juridice a statului așa cum dispune art. 37' ci numai ca o hotărâre asemănătoare aceleia dată de Curtea de Compturi din legile române, cu deosebire că ele se fac în Ungaria prin Parlament.

Asemenea art. 10 și 899 cod. civ. Austr. referitor la puterea de lege a obiceiului și neîndeplinirea condițiunii din vina statului, nu-și pot avea aplicațiunea în speța noastră, pentru că pe deoparte regula urmată de Statul Maghiar nu a fost constantă, iar pe de altă parte art. 899 cod. civ. austr. se referă la condițiunea potestativă, care poate fi o clauză accesorie în contract, și nu ca în speță, unde este vorba de capacitatea juridică a Statului pentru vânzarea în mod legal ai unui imobil.

După acestea Tribunalul a amânat pronunțarea sentinței pentru astăzi 2 Iulie a. c.

Tribunalul

Din dezbaterile principale, din scriptele pregătitoare, actele de expertiză, sentința apelată, acțiunea și toate lucrările dela dosar se constată în fapt următoarele:

La 8 Ianuarie 1909 între statul maghiar repr. prin Szentii Balint consilier regesc, director de finanțe, în baza împuternicirii ministerului de Finanțe cu ordonanța nr. 135.454/1907 din 14 Febr. 1908 ca vânzător și repr. cazinei maghiare și cercul cetățenesc maghiar din Brașov ca cumpărător, s'a încheiat un contract de vindere-cumpărare asupra imobilelor trecute în cartea funduară din Brașov nr. 10096 cu nr. T. p. 5465/1, 5724, 5725/1, cu prețul total de 120.000 coroane plătibile la luarea în primire 20.000 coroane, iar restul în 40 rate egale semestriale, aceste imobile având valoare de inventar de 187.921.74 coroane.

Între alte condițiuni sub punctul 7 se prevede următoarea clauză: „Contractul de vindere-cumpărare obligă pe cumpărător imediat după semnare, pe când pe stat numai după aprobarea legală a contractului“.

La 1 August 1909 în baza ord. nr. 45661 din 7 Mai a. c. al ministerului de finanțe se fac unele modificări prin consimțământul tuturor părților contractante referitoare la predarea imobilului și la plată, iar la 24 Octombrie 1909 repr. Statului subscrie următoarea clauză de aprobare: „În baza împuternicirii câștigate prin ordinul nr. 110.632 din 15 Octombrie 1909 al Ministerului de Finanțe prin aceasta se aprobă cu condiția exprimată prin ord. nr. 236.453/1907 ca să se ratifice de parlament“.

În urma acestora judecătoria Brașov Secția cf. la

7 Noembrie 1910 a întăbulat imobilele de mai sus pe numele părților catina maghiară și cercul cetățenesc din Brașov sub nr. 12.780 a c. f. a orașului Brașov și nr. 5725 1 To, fără a verifica dacă statul avea capacitatea de vânzare, referindu-se în mod vag numai la ordonanța ministerială respectivă.

Venitul rezultat din această vânzare era trecut în bugetul statului pe anul 1909 aprobat de parlamentul maghiar camera deputaților și a magnaților (senat) prin legea L din 1908, adică legea bugetului pe 1909, întocmită în conformitate cu art. 3 din legea comptabilității publice — XX din 1897 — lege sancționată la 24 Decembrie 1908 și promulgată în colecțiunea legilor regnicolare — Monitor Oficial — nr 17 din 29 Decembrie 1908.

Cu ocaziunea votării de camera deputaților a acestui buget în ședința din 1 Decembrie 1908 după propunerea comisiei financiare a camerei deputaților s'a votat o dispozițiune referitor la vânzările de imobile al căror venit era trecut în acest buget în următoarea cuprindere: „Se autoriză ministerul de agricultură să în sensul art. 37 din legea XX din 1897 să înstreineze imobilele, drepturile și alte bunuri ale statului propuse spre vânzare în tabloul detaliat al bunurilor statului menite spre vânzare pe lângă observarea legii citate“ (Vezi actul de expertiză traducere de Dr I. Garoiu).

Executarea acestui buget — compturile —, după ce s'au întocmit diferitele conspecte cerute de lege la diferitele ministere, cărora au aparținut imobilele din litigiu precum la ministerul de comerț și agricultură, în care erau cuprinse și prețurile rezultate din vânzarea acestora pentru a fi scăzute din activul lor, apoi la cel de finanțe, care era îndreptățit să facă vânzări de imobile ale statului, — bineînțeles cu respectarea formelor cerute de lege — în urma raportului Curții de Compturi s'a ajuns la definitivă aprobare a acestor compturi prin hotărârea regnicolară, conf. art. 243 din legea comptabilității publice, votată de cameră în ședința din 18 Iunie 1913 prin luarea la cunoștință, aprobându-se și de camera magnaților cum rezultă prin procesul verbal al camerei deputaților nr. 464 din 26 Iunie 1913.

Aceasta fiind starea de fapt, să examinăm în drept, cum se făcea vânzarea unui imobil al Statului.

Conform legii XX 1897 legea comptabilității publice orice venit sau cheltuială precum și orice altă avere trebuie să treacă prin parlament conform art. 3, iar când ar fi vorba de vânzări de imobile trebuie o altă lege pentru aprobarea vânzării, adică pentru complectarea capacității juridice a statului referitor la acest act juridic, conf. art. 37 din această lege.

Că acesta este singurul interes al acestui text, rezultă nu numai din sensul său gramatical, care în limba maghiară nu poate produce confuzia din traducerea românească — cum vom vedea îndată — cât mai ales din spiritul legii prin însăși rațiunea de a fi al acestui text, anume grija ca nu cumva parlamentul care aprobă bugetul preocupat mai mult de situația financiară a statului sau de acoperirea unui gol financiar, să nu dea destulă importanță actului juridic al înstreinării, a înțeles că acest act juridic să se acorde tot prin parlament, însă într'o altă atmosferă, când în calitate de autoritate tutelară superioară a puterii executive — ministerul de finanțe — va avea de examinat numai vânzarea în sine, care e un act de dispoziție spre deosebire de aprobarea veniturilor și cheltuielilor care e un act de simplă gestiune.

Că aceasta este rațiunea articolului 37 din legea 1897 rezultă și din art. 14 al acestei legi unde asemenea

cere o lege specială chiar fiind vorba numai de venituri și cheltuieli, dar fiindcă se referă la crearea lor, deci la acte de dispoziție, nu este suficientă numai aprobarea parlamentară prevăzută de art. 3, care se ocupă numai cu acte de gestiune.

Am zis că numai prin traducerea în limba română a acestui text se poate da naștere la confuzie asupra înțelesului lui, pentru că în limba maghiară pe deoparte sensul clar al cuvântului „külön“=deosebit — din fraza „külön felhatalmazó törvény“, iar pe de altă parte forma adevărată a cuvântului „felhatalmazó“=autorizație — neuzat în limba română și nu acel de: „felhatalmazás“=autorizație — indică cu suficientă înțeles de mai sus al legii, care în limba română se traduce: printr'o lege împuternicitoare deosebit, formă neuzată, ori printr'o lege care autoriză în mod deosebit, sau mai corect prin lege specială — deosebită — de autorizare.

Dealtfel însăș apelanții au recunoscut acest înțeles prin recursul înregistrat la tribunal la 3 Noembrie 1924 pagina 24.

Dacă art. 37 de mai sus ar fi înțeles numai o simplă autorizare nu se vede rațiunea pentru care mai întrebunțează cuvântul lege, când și bugetul se aprobă prin lege și mai ales nu se vede utilitatea acestei autorizații, când acelaș parlament are a o da, pentru că el o va considera ca o simplă formalitate și o va îndeplini întotdeauna.

Prin urmare art. 37 din legea comptabilității nu poate fi interpretat decât în sensul, că se cere pentru autorizarea vânzării de imobile o lege deosebită de cea a bugetului, cu alte cuvinte parlamentul care se ocupă cu aprobarea bugetului, nu are competența de a suplini ori da cu această ocazie autorizarea pentru complectarea capacității juridice a statului la vânzările de imobile și dacă totuș acest parlament ar da o asemenea autorizație, acest act este nul, ca făcut fără competență.

Această lipsă de competență poate fi invocată în orice stadiu al procedurii unui proces și chiar din oficiu fiind prevăzută în mod imperativ de o lege de ordine publică, cum în speță este legea comptabilității publice.

Această nulitate a autorizației dată prin legea bugetară rezultă și din faptul, că ea este cerută în scopul complectării capacității juridice a statului la vânzări de imobile, fără care statul nu poate să se oblige valabil, capacitatea fiind o condiție esențială pentru existența oricărei convențiuni și nu poate fi dată în baza art. 867 și 290 cod. civ. austr. decât în conf. cu legile de administrație publică, în speță art. 37 din legea XX 1897.

Cu atât mai puțin nu poate fi această lege de autorizare suplinită prin legea cu care se aprobă conturile anului în curs, ori prin formalitățile intermediare, pentru înaintarea diferitelor conspecte și rapoarte cerute de legea contabilității, fiindcă toate acestea se referă numai la actele de gestiune ca și bugetul, iar legea definitivă care aprobă aceste compturi nici nu poartă numele de lege, ci de hotărâre regnicolară (vezi expertiza Dr. Garoiu), asemănătoare acelei dată de curtea de compturi în legislația română.

Însăș părțile prin convențiunea lor — care e legea părților — când au subscris contractul prin clauza de sub punctul 7 ca și prin semnarea din partea reprezentantului statului sub rezerva aprobării ulterioare, au înțeles o altă lege de autorizare decât cea bugetară promulgată anterior convențiunii lor, pentru că dacă s'ar fi referit la aceasta, numai era necesar să se vorbească de o lege care exista deja la data actului de vânzare.

Art. 899 cod. civ. austr. nu poate să aibă aplicație în speța de față, fiind că acest text se referă la condițiunile secundare ale unei convențiuni, la condițiunile accesorii, cum arată capitolul sub care se află acest text, pe când condițiunea de sub punctul 7 ca și rezerva făcută de repr. statului, se referă la capacitatea juridică a uneia din părți, care este o condiție esențială și fără care, obligațiune din partea sa nu există.

Nu se poate invoca neaplicarea legii din Noembrie 1921, din faptul, că aceasta vorbește de autoritatea superioară, pe când art. 37 vorbește de o lege dată de parlament, care nu ar fi autoritate superioară în sensul acestei legi, fiindcă parlamentul în acest caz în calitate de autoritate tutelată a puterii executive, aprobă vânzarea prin lege, complectând capacitatea acesteia pentru înstreinarea de imobile.

Asemenea alegațiunea, ca autorizația dată prin legea bugetului ar fi suficientă deoarece e tot lege, este asemenea neserioasă, fiindcă fără a ne mai ocupa de înțelesul acestei autorizații, dat fiindcă propunerea e făcută de comisia financiară și se termină cu fraza „pe lângă observarea legii citate“, chiar dacă ar fi dată pentru complectarea capacității juridice a statului conf. art. 37 nu are nici o valoare legală, fiind dată fără competență, cum am arătat deja, aceasta cu atât mai mult, că însăși părțile prin convențiunea lor au înțeles altă autorizație, decât aceasta care exista la data contractării.

Nu se poate susține, că prin aceasta constatare s'ar impieta asupra prerogativelor puterii judecătorești a unui stat străin, fiindcă nu se depășește prin ea dreptul puterii judecătorești ca să interpreteze legea maghiară și să o aplice la cazul special deferit ei legal investit.

Nici alegațiunea că aceasta constatare nu s'ar putea face pe calea unui proces de cartea funduară fiind că înalta Curte de Casație tocmai în interesul apelanților și în baza art. 148 din regulamentul cărților funduare și a legii din Noembrie 1921 a hotărât definitiv și ordonat desbaterea contradictorie dând posibilitatea părților a-și aduna toate dovezile îndrumând judecătoria Brașov Secția Cărții Funduare ca primă instanță să aducă hotărâre în fond. — În această privință Tribunalul a hotărât deja la 19 Noembrie 1926 respingând excepțiile ridicate de apelanți.

Asemenea alegațiunea, că autorizația dată prin legea bugetară și contrară art. 37 legea XX din 1897 și-ar fi căpătat puterea legală prin obicei, întrucât aceasta procedură a parlamentului maghiar în acordarea unor asemenea autorizații ar fi fost constantă, este nefondată, pentru că conf. art. 10 cod. civ. austr. numai atunci obiceiul s'ar putea aplica când legea s'ar referi la el, dar în speță legea nu numai că nu se referă la el, dar art. 37 de mai sus îl exclude, cerând o lege specială în mod imperativ, iar art. 867 și 290 cod. civ. austr. numai atunci recunosc valabilitatea obligațiilor statului, când autorizația pentru complectarea capacității sale este dată conf. legilor de administrație publică.

Din starea faptică descrisă anterior, cum și din aceea de drept arătată mai sus, rezultă în mod evident că autorizația legală pentru vânzarea imobilului din litigiu nu există de loc, întrucât lipsește legea specială cerută de art. 37 din legea comptabilității publice maghiară.

Lipsind această autorizație legală este clar că statul maghiar nu și-a dat consimțământul în mod valabil la vânzarea imobilelor în proces și că întăbularea s'a făcut cu rea credință din partea cumpărătorilor, cari au

avut cunoștință de lipsa acestui consimțământ legal și prin eroare din partea Judecătoriei din Brașov secția Cărții Funduare, ne cerând autorizația legală despre care se vorbea în mod expres chiar în contractul în baza căruia se făcea aceasta întăbulare și fără care pe Stat nu-l obligă prin însuș voința comuna a părților.

Prin urmare Judecătoria de Ocol Brașov Secția Cărții Funduare prin sentința apelată a ordonat radierea întăbulării de mai sus în baza art. 2 (doi) punct. b) din legea din Noembrie 1921, întrucât aceasta lege poate fi invocată în baza art. 3 (trei) de oricine printr'o simplă petiție și pe orice cale principală sau incidentală în orice stadiu al procedurii și chiar din oficiu de judecătoria de ocol secția Cărții Funduare.

Nu se poate invoca art. 6 din această lege spre a se conchide că în speța de față nu s'ar putea aplica dispozițiile ei, fiind că actul s'ar fi încheiat înainte de 18 Octombrie st. nou 1918, de oarece art. 2 punctul b) prevede două cazuri deosebite: primul când autorizația nu s'a dat de loc, speța de față și al doilea caz când s'a dat înainte de 1 Decembrie 1918 singurul regulamentat de art. 6 de mai sus, cu atât mai mult că întăbularea s'a făcut cu rea credința din partea apelanților care au subscris clauza ca statul „nu se obligă decât după aprobarea legală” și din eroare din partea instanței cum am arătat mai sus.

Pentru toate aceste motive redactate de dl judecător Purdila precum și celelalte arătate în sentința apelată, tribunalul a hotărât conform dispozitivului, respingând apelurile ca neîntemeiate.

Cheltuelile de judecată s'au fixat în baza art. 424 și 425 pr. civ.

Brașov, la 2 Iulie 1927. Președinte și redactorul sentinței. Ilie V. Purdila, judecător Dr R. Busser, Const. Gane, grefier Șalaru.

INFORMAȚIUNI

În baza hotărârii Comitetului Asociațiunii Magistratilor se aduce la cunoștința tuturor ca „Adunarea generală” convocată pe ziua de 11 Septembrie 1927 la Brașov, s'a amânat pe ziua de 6 Noembrie 1927 ora 11 la Brașov, cu aceiași ordine de zi.

Se nădejduște că vor participa în un numer cât mai mare de magistrați din întreaga țară, dată fiind importanța acestei adunări generale a „Asociațiunii magistratilor” după cum s'a arătat și în numărul precedent al revistei.

* * *

A apărut în Biblioteca Juridică editura Cultura Națională 1927 București *Noua lege a Timbrului și Impozitului pe Acte și Fapte juridice* din 1927 Adnotată și Comentate de dl Corneliu Botez Consilier la înalta Curte de Casație și Justiție.

Cartea aceasta de un covârșitor interes și importanță pentru avocați și magistrați alcătuiește un volum de 584 pagini admirabil tipărit și conține — autorul ne-a dat 5 ediții anterioare — *expunerea și analiza* dispozițiilor abtualei legi în ordinea articolelor cum și doctrina și soluțiunile jurisprudențiale asupra cazurilor mat complicate la care a dat naștere aplicarea legii în dispozițiunile remase în vigoare în *comperațiune* unde s'a simțit nevoie și cu legile *ardelene, bucovinene și basarabene* sau streine.

În lumea noastră juridică, dl Consilier Botez este

specialistul în legea timbrului iar lucrarea această ultimă îl așează hotărât printre savanții noștri în domeniul acestei materii. Nu trebuie să uităm că actuala lege a timbrului este proiectul de lege a dlui Brătianu pe care dl Lepadatu și l'a însușit în Martie 1927 căruia i-a adus ușoare modificări și după ce a fost consultată o comisiune de parlamentari și însuși dl Botez ca unul ce prezidase mai înainte Comisiunea de elaborare a primului proiect de lege alcătuindu-i chiar el expunerea de motive. Sub fiecare articol de lege se află expunerea de motive cu debaterile parlamentare relative, rezumate de doctrină cum și jurisprudența constantă stabilită de Curtea de Casație.

Pentru ca volumul să fie ușor de consultat pentru justițiabili mai conține un *Index alfabetic al taxelor impozitelor și scutiilor* alcătuit cu pricepere pentru orientare asupra art. de lege și taxelor de plătit, pe litere alfabetic precum și o tablă de materie tot alfabetică pentru găsirea cu ușurință a materialului de doctrină și cel jurisprudențial. Cartea aceasta pentru juristii din Ardeal este după părerea noastră o binefacere, deoarece în aceste părți se aplică pentru prima oară legea timbrului unificată și se vor ivi în fața instanțelor judecătorești ca și celor fiscale chestiuni încurcate în materie de timbru a căror deslegare se găsește în Cartea dlui Consilier Botez. Ținând apoi seamă că autorul cunosând și legea timbrului aplicată până acum în provinciile alipite s'a referit sub textele de lege unde a fost nevoe și la vechile taxe prevăzute de legile interprovinciale abrogate, socotim că lucrarea este de un real folos mai ales în părțile unite ale țării. Costul unui volum tipărit pe hârtie velină frumos legat în pânză este de 500 lei și se găsește la editori, la toate librăriile și la autor în București, Str. Nordului 4.

* * *

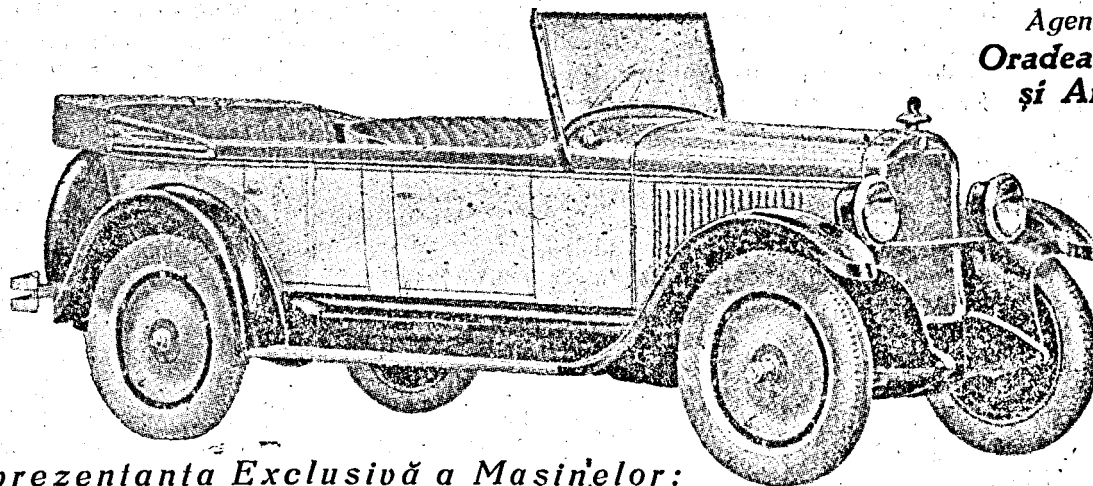
A apărut în editura Tipografiei „Cultura” Cluj, Str. Iuliu Maniu 8, ediția II. din lucrarea cunoscutului jurist Ardelean *Ștefan Laday* „Cărțile Funduare”. Ediția întâi a acestei lucrări apărută în 1923 după ce fusese publicată ca articole de fond în „Ardealul Juridic” se coprindea numai analiza teoretică a dreptului tabular. În lucrarea prezenta autorul ne a dat pe lângă, acea materie și analiza și interpretarea detaliată a regulilor. Astfel lucrarea este complectă și tratată cu competența știută a autorului. Foarte importantă mai ales pentru juristii vechiului regat, societăți de credit și autorități. Prețul 300 lei, se găsește de vânzare la „Radio Reclame Românie” Str. Iuliu Maniu Nr. 8.

* * *

Noua lege a Chiriilor și Legea Proprietarilor comentate și adnotate de *Corneliu Botez*, consilier la înalta Curte de Casație, în colaborare în ce privește doctrina și jurisprudența recentă cu *Eugen A. Barasch* avocat. Editura Alcalay București Calea Victoriei. Prețul 125 lei. Lucrarea dlui consilier Botez vine la timp pentru ajutorul rezolvării multor greutăți juridice ridicate de Noua lege a chiriilor; mai ales în Ardeal unde față cu regimul rechizițiilor aplicabilitatea noii legi pare discutabilă. Continuând expunerea de motive, debaterile parlamentare, cât și mai ales jurisprudența la zi sub fiecare articol, această carte este indispenabilă dlor avocați și magistrați, cărora le-o recomandăm îndeosebi. Se găsește de vânzare la librăriile din Cluj și la autori în București. Odată cu restabilirea regimului dreptului comun devire de acualitate și *Legea proprietarilor* a cărui aplicare fusese suspendată în anul 1926, și de care se ocupă autorii în volulul pe care-l semnalăm.

»NOËL«

SUCURSALA: TIMIȘOARA BULEVARDUL REGINA MARIA 8.

Agenții:
Oradea-Mare
și Arad

Reprezentanța Exclusivă a Mașinilor:

BUICK ȘI OLDSMOBILE

în permanență stoc

„AGRICOLA“

SOCIETATE ANONIMĂ DE ASIGURĂRI GENERALE

Fondată
1906

Fonduri de garanții Lei: 35,473.258

Primește asigurări în toate ramurile

Direcțiunea generală: București, Calea Victoriei Nr. 11.
Direcțiunea regională: Cluj, Strada Nicolae Iorga Nr. 11.

Reprezentanțe: Toate orașele din România

BANCA CENTRALĂ

Secția de cereale - Secția de coloniale - Fabrică de surogat de cafea „Centrala” - Secția specială pentru ciment - Secția de Bancă și deize - Execută tot felul de tranzacțiuni bancară, plăți pe toate piețele interne și străine - Depunerile se fac în condițiunile cele mai favorabile - Impozitul după depuneri îl plătește institutul

PENTRU INDUSTRIE ȘI COMERT
SOCIETATE ANONIMĂ IN CLUJ
Strada Regina Maria Nr. 1-3

Capital: Lei 50,000.000

Fonduri: Lei 18,000.000

Legături directe cu America!

»NATIONALĂ«

SOC. GENERALA DE ASIGURARE IN BUCUREȘTI

Capital și fonduri de garanții
proprii peste 120
milioane lei

AGENȚII IN TOATE ORAȘELE DIN ȚARĂ